

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Тәрбие-тал бесіктен

ЖАРИЯЛАНДЫ 04.04.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР әлеуметтік тәрбие, білім беру жүйесі, қоғам, құндылықтар, отбасы тәрбиесі, педагогика, тәрбие	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/177615/
--------------------------	---	--

Ергашева Гаухар Сахибаевна*Тарих пәнінің мұғалімі**№54 жалпы білім беретін мектебі*

Кіріспе

«Тәрбие-тал бесіктен басталады» деген мақал қазақ халқының тәрбиеге деген ерекше көзқарасын бейнелейді. Бұл тұжырым бала тәрбиесінің маңызды кезеңінің отбасынан басталатынын, яғни ата-ананың бала өмірінде алатын орнын көрсетеді. Қазақ халқының салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары бала тәрбиесінде үлкен рөл атқарады. Мақаланың мақсаты – бала тәрбиесіндегі ұлттық құндылықтар мен дәстүрлі тәрбиенің маңызын түсіндіру және осы тақырып бойынша нақты мысалдар келтіру. Тәрбие – адамзат қоғамының ең негізгі құндылықтарының бірі. Ол адамның жеке тұлғасын қалыптастыруда, әлеуметтік нормалар мен құндылықтарды игеруде маңызды рөл атқарады. Қазақстанда «Тәрбие-тал бесіктен басталады» деген мақал кеңінен таралған, бұл тәрбиенің отбасында, ең ерте кезеңнен басталатынын білдіреді. Бұл мақалада біз тәрбиенің мәні мен мақсатын, оның қоғамдағы рөлін және отбасы тәрбиесінің ерекшеліктерін қарастырамыз.

Негізгі бөлім

1. Бала тәрбиесіндегі отбасының рөлі

Отбасы – бала тәрбиесінің алғашқы мектебі. Бала өмірінің алғашқы жылдарында оның дүниетанымы, мінез-құлқы қалыптасады. Отбасындағы ата-ананың үлгісі, олардың құндылықтары мен көзқарастары балаға үлкен әсер етеді. Ата-ананың өзара қарым-қатынасы, олардың балаға деген махаббаты мен қолдауы оның болашақта қандай адам болатынын анықтайды.

Балаға жақсы тәрбие беру үшін ата-ана оның жас ерекшеліктерін, психологиялық даму ерекшеліктерін ескеруі тиіс. Мысалы, балаға еркіндік беру, оның өз ойын ашық айтуға мүмкіндік жасау арқылы оның өзіне деген сенімділігін арттыруға болады. Сонымен қатар, балаға жауапкершілік жүктеу арқылы оның еңбекқорлығын, адалдығын қалыптастыру маңызды.

Тәрбие – адамзат қоғамының ең негізгі құндылықтарының бірі. Ол адамның жеке тұлғасын қалыптастыруда, әлеуметтік нормалар мен құндылықтарды игеруде маңызды рөл атқарады. Қазақстанда «Тәрбиетал бесіктен басталады» деген мақал кеңінен таралған, бұл тәрбиенің отбасында, ең ерте кезеңнен басталатынын білдіреді. Бұл мақалада біз тәрбиенің мәні мен мақсатын, оның қоғамдағы рөлін және отбасы тәрбиесінің ерекшеліктерін қарастырамыз.

2. Ұлттық құндылықтар және тәрбие

Қазақ халқының ұлттық құндылықтары бала тәрбиесінде маңызды орын алады. Ұлттық дәстүрлер мен әдет-ғұрыптар баланың рухани дамуына, оның қоғамдағы орны мен міндеттерін дұрыс түсінуіне көмектеседі. Мысалы, қазақ халқында үлкендерге құрмет көрсету, қонақжайлық, адалдық пен еңбекқорлық секілді құндылықтар жоғары бағаланады.

Балаға ұлттық құндылықтарды сіңіру үшін ата-ана оған халық ауыз әдебиетінің үлгілерін, тарихи оқиғаларды, батырлар жырларын айтып беруі тиіс. Бұл баланың патриоттық сезімін оятып, өз халқының тарихын, мәдениетін құрметтеуге үйретеді.

Тәрбиенің қоғамдағы рөлі

Қоғамдағы тәрбие процесі әлеуметтік құндылықтарды ұрпақтарға жеткізудің негізгі жолы болып табылады. Ол қоғамның тұрақтылығы мен дамуын қамтамасыз етеді. Тәрбие арқылы адамдардың қоғамдық санасы мен мәдениеті қалыптасады. Сонымен қатар, тәрбие қоғамдағы әлеуметтік теңсіздікті азайтуға, әртүрлі топтардың арасындағы өзара түсіністікті нығайтуға көмектеседі.

3. Білім беру жүйесіндегі тәрбие

Мектеп – бала тәрбиесінің тағы бір маңызды ортасы. Мектептегі тәрбие жұмысы баланың тұлғалық дамуына, оның білім алуына және әлеуметтік ортада өз орнын табуына бағытталуы тиіс. Мұғалімдер мен ата-аналардың бірлескен жұмысы арқылы балаға сапалы тәрбие беру мүмкіндігі артады.

Мектептегі тәрбие жұмыстарының тиімділігі оқушылардың белсенділігі мен ынта-жігеріне байланысты. Мысалы, оқушылардың түрлі шығармашылық және спорттық іс-шараларға қатысуы олардың өзін-өзі дамытуына, көшбасшылық қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді. Сонымен қатар, мектепте оқушыларға адамгершілік құндылықтарды, экологиялық сана-сезімді қалыптастыруға бағытталған іс-шаралар ұйымдастырылуы қажет.

Қорытынды

Қорытындылай келе, бала тәрбиесі – кешенді үдеріс екенін ескерген жөн. Отбасындағы, мектептегі және қоғамдағы тәрбие жұмыстарының үйлесімділігі баланың толыққанды дамуына, оның тұлға ретінде қалыптасуына ықпал етеді. Ұлттық құндылықтарды, дәстүрлі тәрбиені сақтау арқылы біз болашақ ұрпақтың рухани бай, саналы, өз халқының тарихы мен мәдениетін құрметтейтін азамат болып өсуіне жағдай жасаймыз.

Қолданылған әдебиеттер:

Асылбекова, Г. (2018). Қазақ дәстүрлі тәрбиесінің ерекшеліктері.

Алматы: Қазақ энциклопедиясы.

Өмірбекова, А. (2020). Бала тәрбиесі және ұлттық құндылықтар. Астана: Білім баспасы.

Тұрсынова, Ж. (2019). Отбасындағы тәрбие және оның бала дамуына әсері. Алматы: Мектеп баспасы.

Аннотация:

Бұл мақалада тәрбиенің мәні, мақсаты және оның қоғамдағы рөлі қарастырылады. Тәрбиенің адамның тұлғалық қалыптасуындағы маңызы, оның отбасында басталып, білім беру жүйесінде жалғасатыны талқыланады. Сонымен қатар, отбасы тәрбиесінің ерекшеліктері мен мұғалімдердің тәрбиелік рөліне баса назар аударылады. Тәрбие – қоғамның тұрақтылығы мен дамуының маңызды факторы ретінде сипатталады.

Түйінді сөздер:

тәрбие, отбасы тәрбиесі, білім беру жүйесі, қоғам, құндылықтар, әлеуметтік тәрбие, педагогика.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.